

ВІДГУК

опонента **Хоменка Віталія Григоровича** про дисертацію
Зеленіна Геннадія Івановича
**«Теоретичні і методичні засади іншомовної професійної
підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін»**
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок з планами відповідних галузей науки. Сучасні глобалізаційні процеси зумовлюють необхідність підвищення рівня володіння іноземними мовами майбутніми фахівцями. Особливо значущим це є для фахівців, які виконують педагогічні функції. Для реалізації іншомовної професійної комунікації важливим аспектом постає формування іншомовної професійної компетентності у викладачів технічних дисциплін. У зв'язку з цим, процес іншомовної професійної підготовки здобувачів – майбутніх викладачів технічних дисциплін в умовах закладу вищої освіти потребує актуалізації всіх потенційних можливостей освітнього процесу. Саме розроблення й упровадження цілісної системи, орієнтованої на використання іноземної мови як одного із засобів фахової (педагогічної та інженерної) підготовки фахівців, на думку Г.І.Зеленіна, здатне забезпечувати якість іншомовної професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін. Отже, актуальність і нагальність вирішення обраної автором проблеми дослідження є безумовною.

Дисертацію виконано як частину науково-дослідної роботи кафедри іноземних мов Української інженерно-педагогічної академії «Формування професійних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів у процесі навчання іноземних мов» (№ ВШ 15-06), «Педагогічні умови комбінованого навчання іноземних мов студентів інженерно-педагогічних спеціальностей» (№ ВШ 17-02), «Підвищення ефективності засвоєння навчально-професійної інформації студентами інженерно-педагогічних спеціальностей у процесі іншомовної підготовки» (№ ФН 20-10). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 11 від 29.03.2016 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 2 від 27.03.2019 р.).

Найбільш вагомими науковими результатами, які містяться в дисертації. Основним науковим результатом наукової праці є теоретично обґрунтована, розроблена, експериментально перевірена та практично впроваджена цілісна система іншомовної професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін, яка ґрунтується на використанні іноземної мови як одного із засобів

фахової (педагогічної і інженерної) підготовки і забезпечує формування іншомовної професійної компетентності.

На цьому шляху Г.І.Зеленіним було уточнено суть поняття «іншомовна професійна компетентність викладача технічних дисциплін» як його здатність використовувати іноземну мову під час виконання викладацької, виховної, науково-дослідницької, техніко-технологічної функцій професійної діяльності: в отриманні, опрацюванні і створенні матеріалів предметно-інформаційного (науково-технічного, науково-педагогічного і навчально-методичного) характеру, обміні інформацією з іншими в інтересах власного розвитку і підвищення результатів професійної діяльності. З'ясовано структуру і зміст компонентів іншомовної професійної компетентності викладача технічних дисциплін; уточнення полягає в обмеженні переліку складників і конкретизації змісту лінгвістичної (мовної і мовленнєвої); професійно-комунікативної (комунікативно-педагогічної і комунікативно-технічної); прагматичної (науково-педагогічної і науково-технічної) компетентностей відповідно до професійних функцій викладача технічних дисциплін.

Визначено поняття «іншомовна професійна підготовка майбутніх викладачів технічних дисциплін» як комплексний систематичний спеціально організований процес активного використання здобувачами іноземної мови як засобу опанування і засвоєння значущої для виконання професійних функцій інформації під час реалізації різних форм підготовки.

Схвальним є намагання автора розробити науково-методичне забезпечення змісту системи іншомовної професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін: наповнення освітніх компонентів формальної (дисциплін технічної, педагогічної, іншомовної, практичної підготовки), неформальної (курси, тренінги, онлайн-освіта) і інформальної (самоосвітньої) підготовки здобувачів з урахуванням принципів системності, інтеграції, координації; технологічне забезпечення системи іншомовної професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін, що передбачає ускладнення організації іншомовної діяльності здобувачів з формування компонентів іншомовної професійної компетентності (лінгвістичної, професійно-комунікативної, прагматичної), представлене технологіями: особистісно-орієнтованими (рівневої диференціації, автономного навчання, особистісної індивідуалізації); змістово-орієнтованими (інтегрованого, контекстного навчання); процесуально-орієнтованими (навчання у співпраці; інтернет-технології).

Розроблену систему іншомовної професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін представлено у вигляді моделі, яка містить блоки: концептуально-цільовий, структурно-змістовий, технологічно-діяльнісний і контрольний-оцінний.

Автором описано хід і проведення спеціально організованої експериментальної роботи в закладах вищої освіти з упровадження розробленої системи за визначеними етапами технологічно-діяльнісного блоку. Отримані результати піддано кількісному і якісному аналізу.

Усі результати наукового пошуку і експериментальної перевірки вихідних положень є новими, достовірними і об'єктивно доведеними, що забезпечено використанням теоретичних, емпіричних і математичних методів у їхньому поєднанні і взаємозв'язку.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів і положень дисертації, їх достовірність значною мірою забезпечується цілісністю роботи, в якій викладений матеріал комплексно розкриває проблему дослідження. Представлена дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками, списком використаних джерел (615 найменувань, із них 54 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації становить 475 сторінок, з них основного тексту – 365 сторінок.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів. За проведеним аналізом змісту дисертаційної роботи Г.І.Зеленіна зроблено висновок про наукову новизну її положень, наявне теоретичне і практичне значення, яке полягає в розробленні та впровадженні в освітній процес закладів вищої освіти цілісної системи, її науково-методичного забезпечення, що забезпечує підвищення якості іншомовної професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін; оновленні, модифікації та коригуванні змісту освітніх компонентів Освітньо-професійної програми підготовки фахівця за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» «Вступ до фаху та виробниче навчання», фахові дисципліни відповідно до спеціалізації, «Іноземна мова», «Дидактичні основи професійної освіти», «Стиль образу, мовлення та поведінки», «Комунікативні процеси в педагогічній діяльності» бакалаврського рівня і «Інноваційні технології в освіті», «Інноваційні технології в галузі», «Іноземна мова спілкування в академічному та професійному середовищі», «Професійно-мовне стажування», «Менеджмент освіти» магістерського рівнів; у створенні та впровадженні програми й навчально-методичного забезпечення факультативів «Іншомовна професійна компетентність викладача технічних дисциплін», «Іншомовна науково-дослідницька діяльність викладача технічних дисциплін»; в упровадженні іншомовного сегменту в зміст практик (виробничої, педагогічної, переддипломної).

Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації. Теоретичні положення та практичні результати дослідження можуть бути використані в професійній підготовці майбутніх викладачів технічних дисциплін для оновлення освітньо-професійних програм підготовки фахівців

першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів; у розробці навчальних програм з дисциплін фахової, психолого-педагогічної і іншомовної підготовки; у створенні навчальних посібників і навчально-методичних комплексів; в організації виробничої і педагогічної практик, самостійної роботи здобувачів; у написанні ними курсових і кваліфікаційних робіт; у системі післядипломної освіти і підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої освіти.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Основні положення та результати дослідження оприлюднені у 45 публікаціях, з них 30 одноосібних, у тому числі: 1 монографія (одноосібна); 3 навчальних посібники (у співавторстві); 5 навчально-методичних посібників (у співавторстві); 5 – у методичних вказівках (1 – у співавторстві); 15 статей – у провідних фахових наукових виданнях України (5 – у співавторстві); 5 статей – у зарубіжних періодичних виданнях; 3 статті в інших виданнях; 8 тез – у збірниках матеріалів конференцій (1 – у співавторстві).

Автореферат дисертації ґрунтовно і точно розкриває зміст дисертації, дає повне уявлення про теоретичну та практичну цінність дослідження.

Зауваження щодо змісту дисертації. Робота не позбавлена окремих зауважень і дискусійних моментів, які не впливають суттєво на її науковий рівень:

1. Акцентуючи увагу на використанні ресурсного підходу, автор визначає важливість внутрішніх ресурсів особистості здобувача вищої освіти у формуванні його іншомовної професійної компетентності. Варто було б конкретизувати ці ресурси, оскільки мова йде про їхнє забезпечення під час іншомовної професійної підготовки.

2. Зважаючи на те, що мова йде про викладача технічних дисциплін, слід було б посилити увагу стосовно техніко-технологічної функції його професійної педагогічної діяльності.

3. Автором визначено провідні ідеї іншомовної професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін у закладі вищої освіти (ідею випереджальної іншомовної професійної підготовки фахівця; ідею міждисциплінарної іншомовної професійної підготовки; ідею дуальної іншомовної професійної підготовки), які не знайшли відбиття в представленій системі.

4. В експериментальній частині дослідження слід було б більше уваги приділити підготовці викладачів фахових дисциплін, які працювали зі здобувачами, до реалізації розробленої моделі.

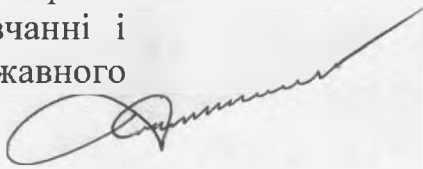
5. У додатках варто було б представити матеріал (завдання, методи, форми роботи), який використовувався під час формування іншомовної професійної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін.

Незважаючи на висловлені зауваження і дискусійні моменти, варто відзначити наявність прогресивних авторських ідей, цікавих підходів до розкриття провідних положень, запропонованих інноваційних практичних методів роботи з майбутніми викладачами технічних дисциплін. Дисертація Г.І.Зеленіна є закінченим науково-експериментальним дослідженням, в якому отримано нові, теоретично доведені і практично перевірені результати і яке відповідає всім встановленим вимогам до досліджень такого рівня. Порухень академічної добросовісності не виявлено.

Проведений аналіз дозволяє вважати, що дисертаційна робота «**Теоретичні і методичні засади іншомовної професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін**» за актуальністю, новизною положень, теоретичним і практичним значенням є самостійною, завершеною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичного і практичного значення отриманих результатів відповідає пп. 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., № 943 від 20.11.2019 р), а її автор, Зеленін Геннадій Іванович, заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри комп'ютерних
технологій в управлінні та навчанні і
інформатики Бердянського державного
педагогічного університету

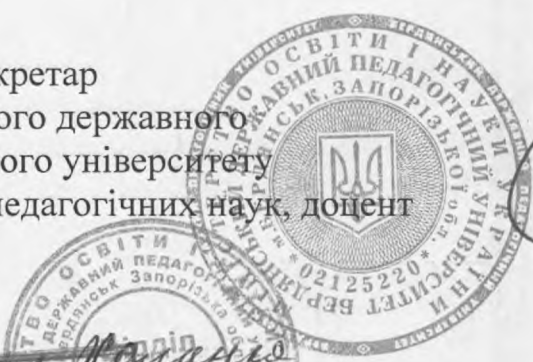

Віталій ХОМЕНКО

Вчений секретар
Бердянського державного
педагогічного університету
кандидат педагогічних наук, доцент

Ольга ПОПОВА

Підпис *Віталій Хоменко*
засвідчую
Старший інспектор відділу кадрів
М. Олено